

Hoe goed begrijp jij Sir David Attenborough?

Kijk jij ook reikhalzend uit naar de nieuwe natuurdocumentaire van Sir David Attenborough? Grote kans dat een deel van de boodschap aan je verloren gaat door de (on)verstaanbaarheid van zijn typische Engelse accent. Veel Vlaamse luisteraars overschatten namelijk hoe goed ze Britten verstaan.

Je hebt maanden, wellicht jaren, besteed aan het blokken van Engelse woorden en grammaticaregels. Je voelt je daardoor zelfverzekerd over je spreek- en schrijfvaardigheid, maar dan komt het: luistervaardigheid. Zodra je met een Brit of Ier spreekt, lijkt het plotseling alsof al dat studeren geen enkele vrucht heeft afgeworpen. Herkenbaar? Je bent niet alleen. Zelfs voor talenknobbels kan het een ware uitdaging zijn om Engelse sprekers met een sterk accent te begrijpen.

Toch kunnen de meeste Vlamingen goed omgaan met verschillende accenten in het Engels. [Onderzoekers van de Universiteit Gent](#) toonden aan dat moedertaalsprekers van het Nederlands niet enkel Britten en Amerikanen, maar ook Indiase, Chinese of Spaanse sprekers duidelijk begrijpen wanneer die in het Engels praten. Ook de boodschap van iemand afkomstig uit Newcastle of Texas verstaan ze doorgaans goed. Luisteraars kunnen zich immers snel aanpassen aan het accent van een spreker. Op die manier verloopt de communicatie vlot, zelfs wanneer het gesprek niet in de moedertaal is.

Vlamingen denken meestal dat ze het Engels van Amerikaanse en Britse moedertaalsprekers het best verstaan; dat gaven ze toch aan in dit onderzoek. Daarnaast verwachtten ze dat ze sprekers met een sterk anderstalig accent moeilijker zouden verstaan. Verrassend genoeg bleek dit niet het geval te zijn. De Vlaamse luisteraars begrepen de Britse spreker bijvoorbeeld minder goed dan de Amerikaanse spreker, en zelfs minder goed dan de sprekers met een Spaans of Chinees accent. De verstaanbaarheid van accenten in het Engels inschatten is dus niet vanzelfsprekend.

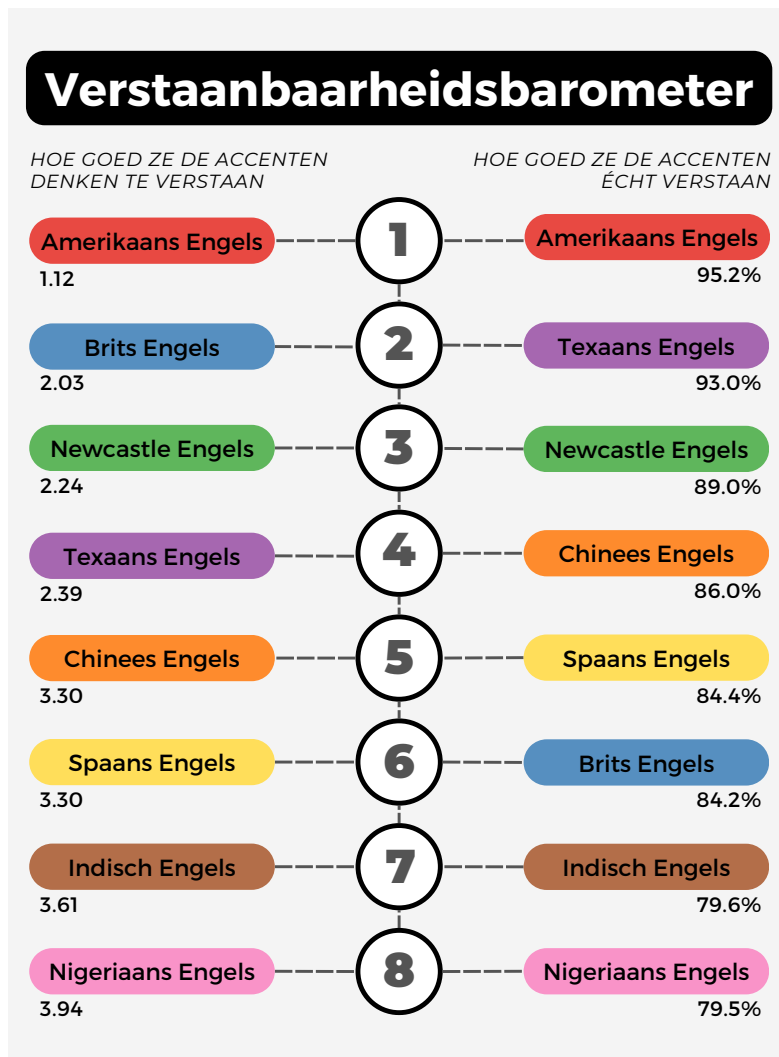
De luisteraars ervoeren het Engels van de Britse en Amerikaanse sprekers als 'accentneutraal', maar in feite heeft iedereen een accent. Dat hoeft geen regionaal gekleurd of anderstalig accent te zijn (zie kader), het kan ook een standaardtaalig of *supraregionaal* accent zijn. Supraregionaal, omdat de exacte uitspraak van de klanken niet beperkt is tot een stad of een streek binnen een taalgebied. Omdat zulke accenten minder uitgesproken kenmerken hebben dan regionale of anderstalige accenten, verwachten luisteraars vaak dat ze gemakkelijker te verstaan zijn. Maar geldt dat ook als we luisteren in een andere taal dan onze moedertaal?

David Attenborough-Engels, Dolly Parton-Engels of Jackie Chan-Engels?

Om die vraag te beantwoorden namen drieëndertig Vlaamse studenten deel aan een luistertest. Tijdens die test hoorden ze korte zinnen in het Engels, ingesproken door acht sprekers met verschillende accenten. Sommige moedertaalsprekers van het Engels hadden een supraregionaal Brits of Amerikaans accent; andere hadden een regionaal gekleurd accent. Twee sprekers hadden dan weer een anderstalig accent in het Engels, met als moedertaal het Spaans en het Chinees. Als test moesten de deelnemers de zinnestukjes neerschrijven. Zo konden de onderzoekers weten of de deelnemers begrepen wat de sprekers zeiden.

Op basis van het aantal woorden dat de deelnemers correct neerschreven berekenden de onderzoekers een verstaanbaarheidsscore (zie rechterschaal van de infographic, Figuur 1). Een hoge score betekent dat de luisteraars veel woorden correct konden opschrijven; een lage score wil zeggen dat de luisteraars minder woorden juist noteerden en dus meer moeite hadden om de spreker te verstaan. Het resultaat: de luisteraars verstonden de Amerikaanse spreker met een supraregionaal accent het best. Sommige luisteraars reproduceerden de boodschap van die spreker zelfs helemaal zonder fouten en behaalden zo de maximumscore. Dat hoeft niet te verbazen. Tegenwoordig worden we overspoeld door Amerikaanse accenten in *Netflix*-series, films, talkshows of op sociale media. Indiase en Nigeriaanse sprekers horen de meesten van ons minder vaak, wat zich weerspiegelt in lagere verstaanbaarheidsscores.

Veel frappanter is de plaats van het Brits op de verstaanbaarheidsbarometer. Het accent van de Britse spreker camoufleerde de boodschap duidelijk meer dan het accent van de Amerikaanse, Texaanse of de Spaanse sprekers. Dit gaat lijnrecht in tegen de intuïties van de deelnemers in deze studie. Tijdens de luistertest beoordeelden de participanten ook hoe gemakkelijk ze het vonden om de verschillende accenten te begrijpen. Dat deden ze aan de hand van een negenpuntenschaal (zie linkerschaal van de infographic, Figuur 1). Een eerste plaats op die schaal betekent dat de luisteraars het accent van de spreker het gemakkelijkst te verstaan vinden; een laatste plaats betekent dat het accent van de spreker het moeilijkst te verstaan is. De luisteraars beschouwden beide supraregionale accenten als gemakkelijk te verstaan, hoewel ze de boodschap van de Britse spreker in werkelijkheid dus minder goed begrepen.

Hoezo, Vlamingen overschatten hun luistervaardigheid?

Een deelnemer uit Vlaams-Brabant zei: "Ik kom voornamelijk in aanraking met Brits en Amerikaans Engels. Omdat ik heel vertrouwd ben met deze accenten, vind ik het niet moeilijk om ze te begrijpen". Niet iedereen deelt echter de mening van deze deelnemer: "Ik ervaar geen moeilijkheden wanneer er Amerikaans Engels wordt gesproken, maar ik vind het soms wel moeilijk om Brits Engels te begrijpen", rapporteerde een andere participant. Dat een Amerikaans accent gemakkelijk te verstaan is, bleek ook uit de testresultaten, terwijl sommige deelnemers, zoals die uit Vlaams-Brabant, overschatten hoe goed ze een supraregionaal Brits accent begrijpen. En laat het supraregionaal Brits Engels nu net een van de modellen zijn voor spreek- en luistervaardigheid in ons onderwijs.

Moeten we *stante pede* aan de alarmbel trekken? Natuurlijk niet. Begin november werd de jaarlijkse *EF English Proficiency Index* gepubliceerd, die de Engelse taalvaardigheid van niet-moedertaalsprekers evalueert. In de wereldranglijst staat België op een verdienstelijke zevende plaats. Opgesplitst per regio behoort Vlaanderen zelfs tot de uitblinkers. Vlamingen komen dan ook bijna dagelijks in contact met allerlei varianten van geschreven en gesproken Engels. Tegenwoordig is dat vaker Amerikaans Engels dan Brits Engels, waardoor luisteraars wellicht minder moeite hebben om Amerikanen te begrijpen.

De onderzoekers wilden met de luistertest hoofdzakelijk achterhalen hoe verstaanbaar Engelse accenten zijn voor Nederlandstalige luisteraars. In toekomstig onderzoek zullen ze uitspitten waarom accenten verschillen qua verstaanbaarheid. Dat kan bijvoorbeeld te maken hebben met de concrete uitspraak van klinkers en medeklinkers in Engelse accenten (zie kader). Ook het weglaten van klanken in sommige accenten kan de verstaanbaarheid van een spreker beïnvloeden. Denk maar aan het woord *'family'*, dat soms als *'famly'* klinkt.

Dat de Vlaamse luisteraars de Britse spreker in deze studie minder goed verstonden impliceert daarom natuurlijk niet dat alle Britten onverstaanbaar zijn. Laat je dus zeker niet ontmoedigen om de meesterlijke natuurdocumentaires van Sir David Attenborough te bekijken. En mocht je zijn deskundige commentaren toch niet helemaal begrijpen: zet dan gerust de ondertiteling aan.

Wat zijn dat nu precies, accenten?

Een accent is niets anders dan de manier waarop iemand spreekt. De uitspraak van klanken en woorden kan dan ook verschillen naargelang de leeftijd van de spreker, de context waarin iemand spreekt, maar bijvoorbeeld ook naargelang de regio waar iemand is opgegroeid. Denk maar aan de manier waarop een West-Vlaming *muggengeheugen* of een Antwerpenaar *ik vind dat vies* zou uitspreken. Zulke regionale accenten zijn zeker niet typisch Vlaams of Nederlands. Zo klinkt het Engels van Britten uit Newcastle anders dan dat van Amerikanen uit Texas, net zoals het Frans van Parijzenaars en Canadezen uit Montreal niet identiek is qua uitspraak.

We kunnen *accent* niet zomaar gebruiken als synoniem voor *dialect*, hoewel de twee onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Een dialect is een taalvariëteit die door een specifieke groep mensen wordt gesproken in een bepaalde regio of binnen een bepaalde gemeenschap. Dialecten verschillen van de standaardtaal, maar ook onderling, op het vlak van de uitspraak, woordenschat en grammatica. Accenten zijn dus met andere woorden maar een klein onderdeel van dialecten.

Sprekers kunnen ook een anderstalig accent hebben. Wanneer iemand een andere taal leert, sijn pelen er onvermijdelijk uitspraakkenmerken van de moedertaal door in de tweede taal. Dat neemt af naarmate een leerder de taal beter beheerst. Neem nu bijvoorbeeld een Spanjaard of Italiaan die Engels leert. In het Engels wordt de klinker in *ship* en *sheep* anders uitgesproken. Spaanse en Italiaanse sprekers maken dit klinkercontrast niet, waardoor ze beide woorden initieel als *sheep* zullen uitspreken.

Please cite as:

Verbeke, G. (2023, December 12). Hoe goed begrijp jij Sir David Attenborough? *Eos Blogs*. <https://www.eoswetenschap.eu/algemeen/hoe-goed-begrijp-jij-sir-david-attenborough>